

Slovenski terminološki slovar zdravstvene informatike

Priloga 1 k Vlogi za odobritev SP

(nastal na podlagi dokumenta Slovenski terminološki slovar zdravstvene informatike v1)

Stanje dokumenta

Namen dokumenta: **Dokument definira strukturo terminološkega slovarja in način polnjenja le-tega. Namenjen je odločanju o sprejetju Slovenskega terminološkega slovarja zdravstvene informatike kot standardizacijskega predmeta zdravstvene informatike na OZIS.**

Kratek naziv projekta:

Vsebina:

Oznaka dok.:

Status:

Verzija: **2.0**

Datum verzije: **20. 03. 2011**

Lastnik:

Avtorji: **Vesna Lešnik Štefotič, Živa Rant**

Dostavljeno: **Smiljana V. Slavec**

Zgodovina verzij:

Verzija	Datum zadnje spremembe	Opombe
0.1	16/1/01/2011	
1.0	20/1/2011	Dopolnitve
2.0	22/1/2011	dopolnitve točke 4.2

Stopnja zaupnosti: **Za interno uporabo**

Zaščita dokumenta

© 2011 IVZ in MZ

Vse pravice pridržane. Reprodukcijska po delih ali v celoti na kakršenkoli način in v kateremkoli mediju ni dovoljena brez pisnega dovoljenja avtorja. Kršitve se sankcionirajo v skladu z avtorsko pravno in kazensko zakonodajo.

Vsebina

Kazalo

1	Uvod.....	5
2	Slovenski terminološki slovar zdravstvene informatike	5
2.1	Namen.....	5
2.2	Obseg in omejitve ter povezovanje s sorodnimi slovarji.....	6
2.3	Struktura slovarja.....	7
3	Prva verzija Slovenskega terminološkega slovarja zdravstvene informatike	8
4	Polnjenje STSZI	8
4.1	Predvidena vsebina	8
4.2	Proces polnjenja.....	9
5	Zaključek.....	10
6	Literatura in viri	10

Uporabljene okrajšave in akronimi

IEC	International Electrotechnical Commission
ISO	International Standardization Organisation
OZIS	Odbor za zdravstveno informacijske standarde
SIZ	Svet za informatiko v zdravstvu
SmedS	Slovenski medicinski slovar

1 Uvod

Slovenski terminološki slovar zdravstvene informatike vsebuje in pojasnjuje strokovno izrazje strokovnega področja zdravstvene informatike.

Cilj vzpostavitve slovenskega terminološkega slovarja zdravstvene informatike je poenotiti razumevanje ključnih pojmov (terminov) zdravstvene informatike v slovenskem prostoru in uveljaviti uporabo le-teh v vsakdanjem strokovnem komuniciranju.

2 Slovenski terminološki slovar zdravstvene informatike

2.1 Namen

Področje zdravstvene informatike je še posebej dinamično strokovno področje, saj združuje dve izredno široki in hitro razvijajoči se strokovni področji informatiko in medicino. Prav tako se s področjem zdravstvene informatike ukvarja veliko različnih strokovnjakov (informatikov, zdravnikov, medicinskih sester, matematikov, statistikov, ekonomistov, organizatorjev itd.).

Strokovno področje zdravstvene informatike se v Sloveniji razvija že nekaj desetletij, poseben zagon pa je doživelo leta 1993 z nakupom 2750 osebnih računalnikov za zdravstvene ustanove in programsko opremo za obračunavanje zdravstvenih storitev Zavodu za zdravstveno zavarovanje Slovenije [EHR-I, 2009]. Temu je sledila uvedba elektronske kartice zdravstvenega zavarovanja v letu 2000 in razvoj mnogih aplikacij pri izvajalcih zdravstvenih storitev. Nov zagon pa je nacionalna zdravstvena informatika ponovno dobila s pripravo strategije eZdravje, izdajo Konceptualnega arhitekturnega modela eZIS, z vzpostavitvijo posebnih teles zdravstvene informatike v okviru Ministrstva za zdravje RS, kot sta SIZ in OZIS, ter še posebej s pričetkom projekta eZdravje.

V slovenskem prostoru so ključni deležniki zdravstvene informatike:

- osebe, ki so uporabniki zdravstvenih storitev,

- izvajalci zdravstvenih storitev, ki jih predstavljajo zdravniki, medicinske sestre ipd. ali celotne organizacije, kot so npr. bolnišnice, zdravstveni domovi, laboratoriji,
- upravljavci zdravstvenega sistema, kot so Ministrstvo za zdravje, Inštitut za varovanje zdravja in Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije in ostale zdravstvene zavarovalnice in
- razvijalci in vzdrževalci zdravstveno informacijskih rešitev.

V vsem tem času smo bili pogosto priča nekonsistentni uporabi terminov zdravstvene informatike, npr. pogosto isti termin pomeni različnim strokovnjakom različno, kar neugodno vpliva na razvoj strokovnega področja in vnaša nepotrebno dodatno zmedo v zdravstveni in informacijski sektor. Nekonsistentna raba terminov se odraža tudi v zakonodajnih in drugih pisnih virih tega področja, kar predstavlja še dodatno oviro.

Zgoraj predstavljena dejstva, ki predstavijo zdravstveno informatiko kot hitro razvijajočo in kompleksno strokovno področje z mnogimi deležniki, utemeljujejo potrebo po vzpostavitvi strokovnega terminološkega slovarja.

Tako je glavni namen vzpostavitve terminološkega slovarja zagotoviti jasne definicije najbolj uporabljenih terminov zdravstvene informatike v slovenskem prostoru in tako omogočiti konsistentno uporabo strokovnega jezika na področju zdravstvene informatike. Sekundarni namen, ki ga bomo tudi zasledovali, pa je zagotoviti povezavo z evropskimi dosežki na tem področju, kar bomo zagotovili z uporabo mednarodnih definicij, v kolikor bodo le-te ustrezne (npr. uporaba definicij iz nomenklature SNOMED) in dodajanjem prevodov terminov, kjer bo to primerno.

2.2 Obseg in omejitve ter povezovanje s sorodnimi slovarji

Strokovno področje zdravstvene informatike združuje področje informatike in medicine. Tako bo slovar poleg specifičnih terminov zdravstvene informatike pogosto definiral tudi termine iz obeh prej omenjenih strokovnih področij.

Ker v slovenskem prostoru že obstaja slovar informatike islovar (glej Priloga A), ki se sprotno ažurira in je dostopen na svetovnem spletu, se bomo v primeru definicij s strokovnega

področja informatike referencirali na omenjeni slovar. Prav tako bomo pri definiciji medicinskih izrazov uporabili slovenski medicinski slovar SmedS (glej Priloga B), ki je prav tako prosto dostopen na svetovnem spletu.

Ali bomo kljub obstoju obeh omenjenih slovarjev takšne termine, ki so že vsebovani v enem od omenjenih slovarjev, vseeno navedli (seveda ustrezno označene) v našem terminološkem slovarju, še ni odločeno in bo stvar presoje ob polnjenju slovarja.

Vsekakor predvidevamo, da bo slovar obsegal vse ključne pojme zdravstvene informatike, kot je npr. elektronski zdravstveni zapis, konceptualne elemente kot je npr. zdravstvena obravnava itd.

2.3 Struktura slovarja

Ena pomembnejših odločitev je opredelitev strukture terminološkega slovarja. Tako predlagamo, da je vsak termin opremljen z vsaj naslednjimi polji:

- Unikatna oznaka
- Naziv termina
- Različica
- Definicija
- Vir definicije
- *Področje uporabe*
- *Sinonimi*
- Skrbnik
- Status termina
- *Status upravljanja*
- Veljaven od

- *Angleško ime*
- *Komentar*
- Datum prvega vpisa
- Vpisal
- *Datum spremembe*
- *Vpisal spremembo*
- *Sprememba*
- *Zamenjan z*
- *Veljaven do*

3 Prva verzija Slovenskega terminološkega slovarja zdravstvene informatike

Prvi Slovenski terminološki slovar zdravstvene informatike je bil pripravljen 16. 6. 2010 in je objavljen na spletnih straneh MZ (http://www.mz.gov.si/si/ezdravje/projekti_in_rezultati/terminoloski_slovar/). Vanj so bili vključeni termini, ki so bili definirani v okviru priprave razpisa za Ogradje zVEM. Vsi termini imajo status kandidat.

4 Polnjenje STSZI

4.1 Predvidena vsebina

Primarno se bo terminološki slovar polnil s termini, ki nastajajo na trenutno aktivnih podprojektih projekta eZdravje (npr. eNaročanje, Nacionalni čakalni seznam, Izmenjava medicinske dokumentacije med mikrobiološkimi laboratoriji in bolnišnicami) in povezanih projektih (npr. Register izvajalcev zdravstvene dejavnosti). V slovar pa bomo vključevali tudi termine, ki so ključni pri pripravi zakonodaje s področja zdravstva (npr. Zakon o evidencah) in termine definirane v mednarodnih projektih, v katerih je Slovenija aktivna.

4.2 Proces polnjenja

Skrbnik STSZI kot celote je Inštitut za varovanje zdravja RS (IVZ).

Slovar se polni v skladu s *Procesom sprejemanja in vzdrževanja standardizacijskih predmetov*, kar pomeni, da se Pobude in vloge za odobritev posameznega termina oddajajo na elektronski naslov regulatorja (eZdravje-EIM.mz@gov.si).

Prav tako imajo termini možnost pridobitve enakih statusov kot druge vrste SP, v skladu s *Procesom sprejemanja in vzdrževanja SP*: kandidat, v postopku, kvalificiran, potrjen, zamenjan, upokojen.

Odmik od *Procesa sprejemanja in vzdrževanja SP* je za termine le v pristojnosti OZIS, ki jo tukaj nadomesti **Uredniški odbor**. Računamo namreč da bo letno potrebno obravnavati do 300 terminov, kar je za telo kot je OZIS, ki ima veliko vlogo pri sprejemanju drugih kompleksnejših vrst standardizacijskih predmetov, prevelika obremenitev. Prav tako so termini specifična vrsta SP, ki zahtevajo kontinuirano delo.

Uredniški odbor bo sestavljen iz predstavnikov naslednjih institucij:

- Inštitut za varovanje zdravja RS (IVZ),
- Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije (ZZZS),
- Inštitut za biostatistiko in medicinsko informatiko (IBMI),
- Medicinski fakulteti (Ljubljana in Maribor),
- Slovensko društvo za medicinsko informatiko (SDMI),
- Slovenska akademija znanosti in umetnosti (SAZU),
- Zveza društev medicinskih sester in zdravstvenih tehnikov Slovenije,
- lektor z izkušnjami s področja lektoriranja strokovne literature s področja zdravstva.

Za termine se bo oblikovalo delovne skupine ekspertov (do 5 ljudi), ki bodo po uskladitvi skupaj s skrbnikom pripravile *Vlogo za odobritev* termina. O odobritvi termina bo na podlagi vloge odločal Uredniški odbor.

Člane Uredniškega odbora potrdi OZIS.

5 Zaključek

Potreba po jasno opredeljenih pojmih strokovnega področja se je jasno izkazala tudi v slovenski zdravstveni informatiki. Pričujoči dokument in izhodiščna verzija Slovenskega terminološkega slovarja zdravstvene informatike so lahko dobra osnova za nadaljnji razvoj tega pomembnega področja standardizacije.

Opredeljevanje terminov zahteva resno delo in utečen ter preprost proces vzdrževanja slovarja. Verjamemo, da se bo z vzpostavitvijo ustreznih struktur delo na slovarju nadaljevalo.

6 Literatura in viri

- [STSZIv1.0, 2010] Lešnik Štefotič, Vesna: Slovenski terminološki slovar zdravstvene informatike V1.0, MZ, 2010
- [islovar, 2009] Islovar – slovar informatike, http://www.islovar.org/iskanje_enostavno.asp (dostop januar 2011)
- [SmedS, 2009] Slovenski medicinski e-slovar, <http://www.lek.si/medicinski-slovar/vsebina/> (dostop januar 2011)

Priloga A

Slovar informatike (islovar.org)

O terminološkem slovarju informatike lahko preberemo na spletu naslednje [islovar, 2009]: »Islovar je terminološki slovar informatike, razlagalni in informativni slovar, ki strokovno izrazje pomensko in jezikovno opisuje, vrednoti in kateremu so dodani angleški ustrezniki, navadno kot ameriška različica.

Slovar zajema informacijsko izrazje, to je temeljno izrazje informatike, informacijske tehnologije in telekomunikacij, pa tudi posebnih področij, kot so baze podatkov, uporabniški vmesniki, poslovna informatika, objektna tehnologija, umetno zaznavanje in sociološki vidiki. Besed splošnega pomena Islovar ne vsebuje.

Islovar nastaja sproti, neposredno na spletu, zato so izrazi opremljeni z oznakami ureditve (predlog **predlog**, pregledano **pregledano**, strokovno pregledano **str. pregledano** in urejeno **urejeno**). Urejeni sestavki vsebujejo razlage in kvalifikatorje.

Besede, ki jih uporabniki ne najdejo, se shranijo v zbirki nenajdenih izrazov, tako da se pozneje lahko zapišejo v slovar.

Uporabnikom ponuja Islovar številne možnosti:

- iščejo slovenske ustreznice angleškim strokovnim izrazom;
- iščejo razlage in angleške ustreznice k slovenskim strokovnim izrazom;
- s povezavo *prim.* najdejo soroden izraz;
- brskajo po naključnih izrazih, novih izrazih in izrazih dneva;
- po potrebi uporabijo povezave na številne druge spletne slovarje;
- k obstoječim izrazom in razlagam prispevajo mnenje;

- izraze, ki jih v slovarju niso našli, vnašajo v slovar, skupaj z angleško ustreznico in po možnosti tudi kratko razlago;
- udeležujejo se razprav v forumu;
- z iskalnikom pregledujejo objavljene razprave v forumu;
- postavljajo strokovna vprašanja.

Za iskanje in ogled foruma se ni treba prijavljati. Za vse druge dejavnosti (komentiranje, vnos novih izrazov in razlag, razprave v forumu) pa se morajo uporabniki prijaviti. Če se v Islovarju še niso registrirali, to opravijo v poglavju nov uporabnik. Nato vnesejo tudi svoje nastavitve.

Pri prispevkih sta urednikom vidna ime in priimek avtorja, pri razpravah v forumu pa sta ime in priimek vidna tudi uporabnikom.

V rubriki Slovar informatike uporabniki najdejo orodno vrstico, ki jo lahko namestijo v Internet Explorer za povezavo na Islovar, na naslove Slovenskega društva INFORMATIKA ali na Google.

Novo izraze pregleduje in po potrebi popravlja urednica slovarja, uredniki in registrirani uporabniki jih komentirajo.

Uredniki in strokovni sodelavci Islovarja imajo dostop do posebnega dela slovarja za urejanje sestavkov. Ta način dela omogoča ne samo boljše komuniciranje, temveč tudi večjo preglednost uredniškega procesa, lažje dogovarjanje in usklajevanje.

Islovar izdaja jezikovna sekcija Slovenskega društva Informatika.«

Slika 1: Primer razlage termina v islovarju

Priloga B

Slovenski medicinski e-slovar

Slovenski medicinski slovar (SmedS) je nastal z namenom dati uporabnikom navodila za pravilno pisavo, izgovarjavo in pregibanje, kratko razlago ter pojasnila o uporabnosti najpogostejših biomedicinskih strokovnih izrazov (términov), ki jih uporabljajo naši medicinski strokovnjaki za sporazumevanje med seboj in s kolegi na tujem, pa tudi z nestrokovnjaki, zlasti še s pacienti. Le-ta vsebuje strokovne izraze, katerih večino spozna naš današnji študent medicine med dodiplomskim študijem. Ne zajema vseh specialističnih izrazov, ker naj bi jih zajemali specializirani slovarji [SmedS, 2009].

V slovarju so termini urejeni po abecedi. Struktura slovarja je urejena v obliki t. i. geselskih člankov, ki zajemajo: geselsko iztočnico, končnice, navodila za izgovarjavo, morebitne slovnične kvalifikatorje (npr. za spol, glagolski vid, besedne vrste), morebitne slogovne kvalifikatorje (npr. starinsko, žargonsko, nestrokovno, slabšalno, poljudno), razlago, morebitne sinonime, antonime ali primerjave, nato izbor prostih zvez ter stalne zveze, razložene kot podgesla v geselskem članku, in stalne zveze, ki so razložene le pod jedrnim samostalnikom. Nimajo pa vsi geselski članki vseh prej navedenih sestavin.

Slika 2: Primer gesla iz SmedS